

kijklijkszaken wegens schending door de formele wetgever van een EU-richtlijn het 'normale' schuld-aansprakelijkheidsregime van artikel 6:162 BW toe te passen (punt 2.49). Dat dan — zoals hij stelt in punt 2.52 van zijn conclusie — de kloof tussen het Nederlands aansprakelijkheidsrecht en de *Franovich*-aansprakelijkheid niet groter wordt, is op zich juist, maar is voor mij geen doorslaggevend argument, nu *Franovich* en de vervolgrechtspraak van het Hof minimumharmonisatie van de aansprakelijkheid voor nationale schendingen van Unierecht beogen en uitdrukkelijk niet in de weg staan aan de toepassing van minder beperkende nationale voorwaarden. Zie aantekening 2 van deze annotatie, alsook mijn — in aantekening 1 vermelde — bijdrage in R.J.N. Schlössels e.a. (red.), *De burgerlijke rechter in het publiekrecht*, Deventer: Wolters Kluwer 2015, p. 724-726. Dat de Staat niet bij uitstek deskundig is inzake de betekenis van de soms erg onduidelijke EU-richtlijnen — een andere reden voor Keus om de aansprakelijkheid voor schendingen hiervan door formele wetgeving te beperken tot schuldaansprakelijkheid (punt 2.53) — is op zich ook waar, maar neemt niet weg dat de Staat medeverantwoordelijk voor die onduidelijkheid is en volledig verantwoordelijk voor de hiermee strijdige formele wetgeving.

Daarom hoop ik dat de mijns inziens meest plausible lezing van *Staat/Habing* toch niet de juiste is en de uitspraak aldus moet worden begrepen dat formele wetgeving in strijd met Unierecht (en internationaal recht) aan de Staat moet worden toegerekend vanaf het moment dat de schending heeft plaatsgevonden (ook al blijkt dat pas op een later moment). Anders gaat ook de winst die is behaald doordat de Hoge Raad deze schendingen onrechtmatig in de zin van artikel 6:162 BW acht en zo de strenge Unierechtelijke voorwaarde van de voldoende gekwalificeerde schending buiten de deur heeft gehouden (zie aantekening 4), deels verloren. Of die uitspraak aldus moet worden begrepen, zal de toekomst leren.

R.J.G.M. Widdershoven

AB 2016/31

AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK VAN DE RAAD VAN STATE

18 november 2015, nr. 201502242/1/A2
(Mrs. M. Vlasblom, A. Hammerstein, J.Th. Drop)
m.nt. W. den Ouden

Art. 4:37, 4:39 Awb

ECLI:NL:RVS:2015:3563

Subsidieverplichting om de meerjarenbegroting sluitend te maken heeft geen betrekking op de gesubsidieerde activiteiten. Wie het meerdere mag, is niet ook bevoegd tot het mindere.

Een verplichting als bedoeld in artikel 4:37, eerste lid, aanhef en onder c, van de Awb kan slechts betrekking hebben op gegevens en bescheiden die nodig zijn voor een beslissing over de subsidie. Het college heeft de stichting subsidie verleend voor activiteiten in 2014, terwijl de verplichting ook betrekking heeft op de jaren 2015, 2016 en 2017. Niet valt in te zien dat de gevraagde gegevens en bescheiden over die jaren nodig zijn voor een beslissing over de voor 2014 verleende subsidie. Met de stelling dat het bestaan van een meerjarige subsidierelatie het rechtvaardigt gegevens te verlangen over de resterende jaren tot 2018 miskent het college voorts dat het bij de in geding zijnde besluitvorming slechts subsidie voor 2014 heeft verleend. Dat het college voorziet dat de stichting ook in de navolgende jaren een aanvraag om subsidie zal indienen, doet daaraan niet af. (...)

Het college heeft zich ter zitting op het standpunt gesteld dat het ingevolge artikel 4:39, eerste lid, van de Awb vereiste wettelijk voorschrift wordt gevonden in artikel 9 van de Algemene Subsidieverordening 2008. Die bepaling bevat echter enkel een opsomming van de gronden waarop aanvragen om subsidie kunnen worden afgewezen en bepaalt niet dat het college daarmee samenhangende verplichtingen aan de subsidieverlening kan verbinden. Het in artikel 9 van de ASV 2008 bepaalde kan dan ook niet de wettelijke grondslag voor de aan de subsidieverlening verbonden verplichting zijn. Voor zover het college zich ter zitting op het standpunt heeft gesteld dat de bevoegdheid tot het aan de subsidie verbinden van de verplichting voortvloeit uit het uitgangspunt 'wie het meerdere mag, mag in beginsel ook het mindere', wordt het college daarin niet gevolgd reeds omdat artikel 4:39, eerste lid, van de Awb uitdrukkelijk een wettelijk voorschrift vereist en voormeld uitgangspunt dat uiteraard niet is.

Uitspraak op het hoger beroep van het college van burgemeester en wethouders van Utrecht, appellant, tegen de uitspraak van de Rechtbank Midden-Nederland van 2 februari 2015 in zaak nr. 14/3156 in het geding tussen: Stichting Utrechts Centrum voor de Kunsten, gevestigd te Utrecht en het college.

Procesverloop

Bij besluit van 8 januari 2014 heeft het college de stichting een subsidie verleend van maximaal € 2.555.283 over de periode 1 januari 2014 tot en met 31 december 2014 en daaraan een verplichting verbonden.

Bij besluit van 9 april 2014 heeft het college het door de stichting daartegen gemaakte bezwaar ongegrond verklaard.

Bij uitspraak van 2 februari 2015 heeft de rechtbank het door de stichting daartegen ingestelde beroep gegrond verklaard, het besluit van 9 april 2014 vernietigd voor zover daarbij het bezwaar gericht tegen het opleggen van de verplichting ongegrond is verklaard, en het besluit van 8 januari 2014 herroepen voor zover daarbij de verplichting is opgelegd. De rechtbank heeft bepaald dat de uitspraak in de plaats treedt van het vernietigde deel van het besluit van 9 april 2014. Deze uitspraak is aangehecht (niet opgenomen; red.).

Tegen deze uitspraak heeft het college hoger beroep ingesteld.

De stichting heeft een verweerschrift en een nader stuk ingediend.

De Afdeling heeft de zaak ter zitting behandeld op 7 september 2015, waar het college, vertegenwoordigd door N. Oosterwegel, vergezeld door I.J. Lourenz en G.J. Henniphof, werkzaam bij de gemeente Utrecht, en de stichting, vertegenwoordigd door mr. C.P. Mesker, advocaat te Utrecht, vergezeld door P.C.M. Grooten, werkzaam bij de stichting, zijn verschenen.

Overwegingen

1. De stichting heeft bij brief van 19 december 2013 een subsidie aangevraagd voor cultuur-educatieve activiteiten in het onderwijs en voor amateurkunsteducatie in 2014. Het college heeft de aanvraag toegewezen en een subsidie verleend van maximaal € 2.555.283 over het kalenderjaar 2014. Het college heeft aan de subsidieverlening de verplichting verbonden om, samengevat weergegeven, een sluitende meerjarenbegroting tot en met 2017 op te stellen en over de voortgang daarvan tussentijds te rapporteren. De uitkering van de verleende subsidie, die geschiedt per kwartaal, is geblokkeerd totdat aan de daaraan verbonden verplichting is voldaan. Om de subsidie voor het tweede kwartaal van 2014 te ontvangen dient de stichting schriftelijk toe te zeggen dat zij alle benodigde maatregelen zal nemen om een sluitende meerjarenbegroting voor vier jaar te presenteren, gebaseerd op een subsidie van € 950.000 per jaar voor amateurkunst. Verder dienen de maatregelen daartoe

vóór 20 maart 2014 op schrift bij het college te zijn aangeleverd. Om de subsidie voor het derde en vierde kwartaal van 2014 te ontvangen dient de stichting telkens een maand voor het einde van het voorgaande kwartaal de genomen en nog te nemen maatregelen en de voortgang en effectiviteit daarvan schriftelijk toe te lichten.

De subsidie is volgens het college met toepassing van het in artikel 4:51, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) bepaalde vanaf 2014 per jaar steeds voor een groter deel geweigerd, zodat deze per 2018 € 950.000 bedraagt. Deze gedeeltelijke weigering ligt niet voor in hoger beroep. Met de opgelegde verplichting beoogt het college inzicht te krijgen in de financiële situatie van de stichting bij teruglopende subsidie-inkomsten om het voortbestaan van de stichting te waarborgen.

2. De rechtbank heeft overwogen dat de door het college aan de subsidieverlening over 2014 verbonden verplichting feitelijk betrekking heeft op de jaren 2015 tot en met 2017 en geen verband houdt met de gesubsidieerde activiteiten, die immers plaatsvinden in 2014. De rechtbank heeft om die reden geoordeeld dat de verplichting niet strekt tot verwezenlijking van het doel van de subsidie, zoals ingevolge artikel 4:39, eerste lid, van de Awb is vereist, zodat het college de verplichting in strijd met die bepaling heeft opgelegd.

3. Het college betoogt dat de rechtbank ten onrechte heeft geoordeeld dat het voormelde verplichting niet mocht opleggen. Daartoe voert het college ten eerste aan dat de verplichting geen niet-doelgebonden verplichting is als geregeld in artikel 4:39 van de Awb, zoals de rechtbank heeft geoordeeld, maar een verplichting als bedoeld in artikel 4:37, eerste lid, aanhef en onder c, van de Awb. Het college heeft zich daarbij op het standpunt gesteld dat het een meerjarige subsidierelatie heeft met de stichting, wat het rechtvaardigt om bij het subsidiejaar 2014 ook financiële gegevens voor de resterende jaren van de vierjarige subsidierelatie te vragen en dit in een verplichting vast te leggen.

Ten tweede voert het college aan dat ook indien ervan wordt uitgegaan dat de verplichting zijn grondslag vindt in artikel 4:39 van de Awb, aan de daarvoor geldende eisen is voldaan. Anders dan de rechtbank heeft overwogen, houden de verplichtingen verband met de verleende subsidie, omdat al in 2014 aan de verplichting moet worden voldaan en de verplichting niet is opgelegd voor navolgende jaren, aldus het college.

3.1. Ingevolge artikel 4:37, eerste lid, aanhef en onder c, van de Awb kan het bestuursorgaan de subsidieontvanger verplichtingen opleggen met betrekking tot het vóór de subsidievaststel-

ling verstrekken van gegevens en bescheiden die nodig zijn voor een beslissing omtrent de subsidie.

3.2. Een verplichting als bedoeld in voormelde bepaling kan slechts worden opgelegd indien deze strekt tot het verstrekken van gegevens en bescheiden. De door het college opgelegde verplichting bevat twee van elkaar te onderscheiden delen. Ten eerste dient de stichting te rapporteren over de meerjarenbegroting en ten tweede verlangt het college van de stichting dat zij maatregelen treft om die meerjarenbegroting sluitend te maken, waarbij rekening dient te worden gehouden met teruglopende subsidie-inkomsten. Ter zitting heeft het college desgevraagd toegelicht dat beide niet los van elkaar kunnen worden gezien.

De door het college opgelegde verplichting komt erop neer dat de stichting bezuinigingsmaatregelen dient te treffen. Die verplichting strekt verder dan het verstrekken van gegevens en bescheiden als bedoeld in artikel 4:37, eerste lid, aanhef en onder c, van de Awb en kan dan ook niet op die bepaling worden gebaseerd.

Verder kan een verplichting als bedoeld in die bepaling slechts betrekking hebben op gegevens en bescheiden die nodig zijn voor een beslissing over de subsidie. Het college heeft de stichting subsidie verleend voor activiteiten in 2014, terwijl de verplichting ook betrekking heeft op de jaren 2015, 2016 en 2017. Niet valt in te zien dat de gevraagde gegevens en bescheiden over die jaren nodig zijn voor een beslissing over de voor 2014 verleende subsidie. Met de stelling dat het bestaan van een meerjarige subsidierelatie het rechtvaardigt gegevens te verlangen over de resterende jaren tot 2018 miskent het college voorts dat het bij de in geding zijnde besluitvorming slechts subsidie voor 2014 heeft verleend. Dat het college voorziet dat de stichting ook in de navolgende jaren een aanvraag om subsidie zal indienen, doet daaraan niet af.

Gelet op hetgeen hiervoor is overwogen kon het college de opgelegde verplichting niet baseren op het in artikel 4:37, eerste lid, aanhef en onder c, van de Awb bepaalde.

3.3. Ingevolge artikel 4:39, eerste lid, van de Awb kunnen verplichtingen die niet strekken tot verwezenlijking van het doel van de subsidie slechts aan de subsidie worden verbonden voor zover dit bij wettelijk voorschrift is bepaald.

Ingevolge het tweede lid kunnen verplichtingen als bedoeld in het eerste lid slechts betrekking hebben op de wijze waarop of de middelen waarmee de gesubsidieerde activiteit wordt verricht.

3.4. Het college heeft zich ter zitting op het standpunt gesteld dat het ingevolge artikel

4:39, eerste lid, van de Awb vereiste wettelijk voorschrift wordt gevonden in artikel 9 van de Algemene Subsidieverordening 2008 (hierna: ASV 2008). Die bepaling bevat echter enkel een opsomming van de gronden waarop aanvragen om subsidie kunnen worden afgewezen en bepaalt niet dat het college daarmee samenhangende verplichtingen aan de subsidieverlening kan verbinden. Het in artikel 9 van de ASV 2008 bepaalde kan dan ook niet de wettelijke grondslag voor de aan de subsidieverlening verbonden verplichting zijn. Voor zover het college zich ter zitting op het standpunt heeft gesteld dat de bevoegdheid tot het aan de subsidie verbinden van de verplichting voortvloeit uit het uitgangspunt 'wie het meerdere mag, mag in beginsel ook het mindere', wordt het college daarin niet gevolgd reeds omdat artikel 4:39, eerste lid, van de Awb uitdrukkelijk een wettelijk voorschrift vereist en voormeld uitgangspunt dat uiteraard niet is.

Verder dient een verplichting als bedoeld in artikel 4:39 van de Awb betrekking te hebben op de wijze waarop of de middelen waarmee de gesubsidieerde activiteit wordt verricht. Met de rechtbank is de Afdeling van oordeel dat de door het college aan de subsidie verbonden verplichting voor zover deze betrekking heeft op andere jaren dan 2014 geen verband houdt met de gesubsidieerde activiteiten, omdat de verplichting ook betrekking heeft op andere jaren dan waarvoor subsidie is verleend. Dat de stichting al in 2014 aan de verplichting diende te voldoen en dat de verplichting niet is opgelegd voor in navolgende jaren te verlenen subsidies, zoals het college betoogt, laat onverlet dat de aan de subsidie verbonden verplichting ziet op een ander tijdvak dan waarvoor subsidie is verleend. De verplichting heeft daarom in zoverre geen betrekking op de wijze waarop of de middelen waarmee de gesubsidieerde activiteiten worden verricht.

Gelet op hetgeen hiervoor is overwogen kon het college de verplichting evenmin baseren op het in artikel 4:39, eerste lid, van de Awb bepaalde.

3.5. Het betoog faalt.

4. Het hoger beroep is ongegrond. De aangevallen uitspraak dient te worden bevestigd.

5. Het college dient op na te melden wijze tot vergoeding van de proceskosten te worden veroordeeld.

Beslissing

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State:

- I. bevestigt de aangevallen uitspraak;
- II. veroordeelt het college van burgemeester en wethouders van Utrecht tot vergoeding

van bij de stichting Stichting Utrechts Centrum voor de Kunsten in verband met de behandeling van het hoger beroep opgekomen proceskosten tot een bedrag van €980 (zegge: negenhonderdtachtig euro), geheel toe te rekenen aan door een derde beroepsmatig verleende rechtsbijstand;

III. bepaalt dat van het college van burgemeester en wethouders van Utrecht een griffierecht van €497 (zegge: vierhonderdzevenennegentig euro) wordt geheven.

Noot

1. Deze uitspraak verdient een annotatie omdat het één van de weinige uitspraken is waarin de Afdeling bestuursrechtspraak de betekenis van art. 4:39 Awb inzake de zogenaamde 'oneigenlijke subsidieverplichting' uitgebreid bespreekt. De beperkte jurisprudentie die er is over deze bepaling vertoont overigens wel een consistente lijn: de bestuursrechter toetst intensief of een subsidieverplichting die niet strekt tot de verwezenlijking van het doel van de subsidie berust op een expliciete wettelijke grondslag én voldoende verband houdt met de activiteiten waarvoor de subsidie wordt verstrekt (zie bijv. ECLI:NL:RVS:2014:2348, AB 2014/326, Gst. 2014/89 en ECLI:NL:RBROT:2011:BQ6861, AB 2011/182). Streng toetsing is gerechtvaardigd nu de wetgever met art. 4:39 Awb subsidieontvangers heeft willen beschermen tegen subsidieverstrekkers die te veel vliegen in één klap willen slaan. De Awb-wetgever heeft het nastreven van nevendoeleinden met behulp van subsidieverplichtingen niet helemaal willen verbieden, maar wel aan banden willen leggen. Zo valt er in de MvT (p. 66) te lezen dat 'Met het opleggen van dergelijke verplichtingen terughoudendheid [dient] te worden betracht. Het is in beginsel minder gewenst om door middel van aan een subsidie verbonden verplichtingen beleidsdoelstellingen na te streven die, hoe belangrijk op zichzelf ook, geen verband houden met de doelstelling van de subsidieregeling zelf.' Deze oproep tot terughoudendheid is begrijpelijk: een algemene regel van bestuursrecht is immers dat bestuursorganen een bevoegdheid niet mogen gebruiken voor een andere doelstelling dan waarvoor deze door de wetgever is verleend. 'Oneigenlijke subsidieverplichtingen' staan dus op gespannen voet met het verbod op détournement de pouvoir. Aangenomen wordt echter dat wanneer de bevoegdheid om dat soort verplichtingen op te leggen expliciet wordt toegekend door de bijzondere subsidiewetgever het oneigenlijke karakter daarvan wordt weggewomen, mits dergelijke verplichtingen wel blijven binnen de inhoudelijke grens die art. 4:39 Awb lid 2 stelt: zij mogen slechts betrek-

king hebben op de wijze waarop of de middelen waarmee de gesubsidieerde activiteit wordt verricht.

2. Dit soort subsidieverplichtingen moeten dus én op een expliciete wettelijke grondslag zijn gebaseerd én verband houden met de gesubsidieerde activiteit. Aan beide vereisten was in casu niet voldaan. Aan de subsidie die de Stichting Utrechts Centrum voor de Kunsten verleend kreeg voor het jaar 2014 ten behoeve van cultuur-educatieve activiteiten, was de verplichting verbonden om een sluitende meerjarenbegroting tot en met 2017 op te stellen en over de voortgang daarvan tussentijds te rapporteren. Deze verplichting had de subsidieverstrekker, het college van B&W van Utrecht, opgelegd met het oog op aangekondigde kortingen op de subsidie in volgende jaren. Eén en ander zou ertoe leiden dat de subsidie in 2018 'nog maar' €950.000 zou bedragen, nog geen 40% van het voor 2014 toegekende bedrag. Met de gewraakte verplichting beoogde het college inzicht te krijgen in de financiële situatie van de stichting bij teruglopende subsidieinkomsten en het voortbestaan van de stichting te waarborgen. Voor de verplichting was echter geen expliciete wettelijke grondslag voor handen.

3. Om dat probleem te omzeilen stelde het college ten eerste dat het hier niet om een 'nevenverplichting' ging, maar om een zogenaamde 4:37 Awb-verplichting. Art. 4:37 Awb noemt enkele standaardsubsidieverplichtingen die steeds in een subsidiebeschikking mogen worden opgelegd. Daarvoor is dus geen afzonderlijke wettelijke grondslag meer nodig. Het zou meer in het bijzonder gaan om een verplichting als bedoeld in art. 4:37 Awb lid 1 aanhef en onder c: van de subsidieontvanger kan steeds worden verlangd dat hij gegevens en bescheiden verstrekt die nodig zijn voor een beslissing omtrent de subsidie. Met dit argument is de Afdeling snel klaar, zij stelt kortweg vast dat de gewraakte verplichting feitelijk neerkomt op de verplichting tot het treffen van bezuinigingsmaatregelen. Die verplichting strekt verder dan het verstrekken van gegevens en bescheiden. Bovendien is de subsidie verleend voor 2014 terwijl de verplichting (ook) betrekking heeft op latere jaren: Onduidelijk is waarom die gegevens nodig zijn voor een beslissing over de subsidie voor 2014.

4. Nadat aldus is vastgesteld dat het gaat om een verplichting die niet strekt tot de verwezenlijking van het doel van de subsidie — in casu het verrichten van culturele activiteiten in 2014 — wordt de verplichting getoetst aan de voorwaarden die art. 4:39 Awb in dat soort gevallen stelt. De rechtbank had in haar uitspraak (ECLI:NL:RBMNE:2015:542) de vraag of was voldaan aan de eis van een wettelijke grondslag

uitdrukkelijk in het midden gelaten. De Afdeling doet dat niet en stelt vast dat een grondslag ontbreekt. Interessant is dat zij daarbij de gedachte dat de bevoegdheid tot het opleggen van oneigenlijke verplichtingen kan worden afgeleid uit wettelijk vastgelegde afwijzingsgronden bespreekt en resoluut van de hand wijst. Het feit dat het college van B&W de subsidieaanvraag van de Stichting ook geheel hadden kunnen afwijzen (het meerdere), leidt niet tot een bevoegdheid tot het opleggen van de gewraakte subsidieverplichting (het mindere), 'reeds omdat art. 4:39 lid 1 van de Awb uitdrukkelijk een wettelijk voorschrift vereist en voormeld uitgangspunt dat uiteraard niet is.' Deze formulering lijkt erop te wijzen dat de Afdeling over het genoemde 'uitgangspunt' sowieso niet enthousiast is als basis voor bestuursbevoegdheden. En terecht zo lijkt mij, de theorie van het meerdere en het mindere, die terug te herleiden valt tot Van der Pot, is al door veel auteurs van de hand gewezen als niet overtuigend, zeker daar waar het verplichtingen voor burgers betreft (zie bijv. Schlössels & Zijlstra, Bestuursrecht in de sociale rechtsstaat, Kluwer 2010, p. 258-259, zie voor een uitgebreider overzicht van de discussie specifiek over subsidieverplichtingen W. den Ouden, De subsidieverplichting; wie betaalt bepaalt?, Kluwer 2002, p. 177-180).

5. Ook inhoudelijk acht de Afdeling de subsidieverplichting niet in de haak: er is te weinig verband met de inhoud van de gesubsidieerde activiteiten. Al met al kan worden geconcludeerd dat subsidiërende bestuursorganen (zeer) zorgvuldig te werk dienen te gaan bij het opleggen van nevenverplichtingen aan subsidieontvangers omdat de bestuursrechter niet bang is om hen terug te fluiten. Dat is een conclusie die gezien de wetsgeschiedenis én het legaliteitsbeginsel tevreden stelt.

W. den Ouden

AB 2016/32

AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK VAN DE RAAD VAN STATE

28 oktober 2015, nr. 201501001/1/A1

(Mrs. C.H.M. van Altena, E.A. Minderhoud, B.J. Schueler)

m.nt. T.N. Sanders¹

Art. 5:37 Awb

Gst. 2015/137

ECLI:NL:RVS:2015:3300

1 Advocaat bij AKD en promovendus aan de Universiteit Leiden.

Een derdebelanghebbende heeft slechts belang bij invordering indien hij nog een belang bij handhaving heeft.

De Afdeling is met de rechtbank van oordeel dat appellant geen rechtens te beschermen belang heeft bij een oordeel over het besluit van 26 augustus 2014, nu op 10 maart 2014 tijdens een namens het college uitgevoerde controle is geconstateerd dat de in de last genoemde overtreding is beëindigd. Blijkens het verhandelde ter zitting heeft partij op 9 maart 2014 de fundering van de in geding zijnde paardenstal verwijderd. De beëindiging van de overtreding op de genoemde datum wordt door appellant niet betwist. Het belang dat de derde, in dit geval appellant, heeft bij het nemen van de invorderingsbeschikking is afgeleid van het belang dat hij heeft bij het voorkomen of beëindigen van de overtreding waarvoor de last is opgelegd. Met de rechtbank is de Afdeling van oordeel dat artikel 5:37, tweede lid, van de Awb de verzoeker om handhaving een rechtsmiddel geeft teneinde ongedaanmaking van de overtreding te waarborgen. In dit geval is, nu de overtreding vóór het nemen van het besluit van 26 augustus 2014 geheel en definitief is beëindigd en er geen reële kans op herhaling van de overtreding bestaat, het met de last onder dwangsom beoogde doel bereikt en kan een voortzetting van de procedure voor appellant niet tot verdergaande resultaten leiden. Dat pas aan de last is voldaan na ommekomst van de begunstigingstermijn doet daar niet aan af. Dat appellant het college vóór de beëindiging van de overtreding heeft verzocht om tot invordering over te gaan maakt het voorgaande niet anders, nu het processuele belang wordt beoordeeld naar de stand van zaken op het moment van de uitspraak.

Uitspraak op het hoger beroep van appellant, woiend te Ane, gemeente Hardenberg, appellant, tegen de uitspraak van de Rechtbank Overijssel van 6 januari 2015 in zaak nr. 14/2348 in het geding tussen: appellant en het college van burgemeester en wethouders van Hardenberg.

Procesverloop

Bij besluit van 25 februari 2014 heeft het college besloten af te zien van invordering van door partij verbeurde dwangsommen.

Bij besluit van 26 augustus 2014 heeft het college het door appellant daartegen gemaakte bezwaar niet-ontvankelijk verklaard.

Bij uitspraak van 6 januari 2015 heeft de rechtbank het door appellant daartegen ingestelde be-